Број 4 У Новом Саду у суботу 5. јануара 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на цела године 2 круне, на пола годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура!

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на ћијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Насиља.

Човек би залуд превртао по историји, да нађе примера овако ужасном дивљаштву, каквог видимо у нашим данима. И што је најжалосније, најобразованији — предњаче.

Проглашено је право јачега. И то отворено. Нема више ни завијања, ни извијања, него господа дипломате говоре онако, као она дивља звер у басни: — А ово ми припада зато, што сам јачи.

Саборски говор немачког канцелара Билова о пољском питању, најбоље доказује оно, што смо напред рекли. Слабији треба да нестану. Пољачка деца у Немачкој не смеју на свом матерњем језику да уче ни катихизис, а у економском погледу чини се све могуће, да Пољаци осиромаше и пропадну. А кад изгубе просвету и хлебац, онда су пропали и може се с њима учинити све.

Снагу данашње Немачке приписују Бизмарку и Молткеју. И једног и другог карактерише крајња безобзирност. После њих дошао је Ниче и ставио ту безобзирност у филовофски систем. Јакоме је слободно све. Слабији треба да пропадне. Силноме се све пашта. Онај Ничеов „Uebermensch“ који стоји у снази и енергији над обичним људима, није везан за морал нити за правила, њему је слободно све.

Тај „велики“ филовоф могао је понићи само у данашњој Немачкој. Тамо, где су занети својим последњим успесима, и где им је привремена сила помрачила ум. А у свој тој филовофији која влада код меродавних кругова и коју је Ниче само исписао, прегледајући њих, нема ничег оригиналног. Да уму хијене и шакали да пишу и да своје мисли доведу у филозовски систем и они би створили онако исту филовофију као Ниче.

Тога се данас држе у Немачкој. Онако „хладно“ и „паметно“, са гледишта голог интереса, није се о бурском питању нигде писало, као у Немачкој.

Дабогме, да трагови тога воде још до Бизмарка. Или зар он није рекао, да га се исто тако мало тиче шта се збива на Балкану, као што га се мало тиче, шта се догађа на каквој планети. И да он за све оно не би жртвовао ни кост једног померанског војника.

Али кад га се тиче!? Видели смо шта је учинила Немачка у кинеском питању. Освета за Кетелеја. Нека у историји Кине остане до века забележено крваво слови, како се осветила Немачка. И било је воље да покољу пола Кине, само није било снаге.

И Немачка има данас своје Буре, које хоће да скрши и уништи као Енглеска своје. Ти немачки су Бури Пољаци. Снага Немачке, која хоће да јој изађе већ на лакат, не може да мирује. Да се Немци не боје никога до Бога, то смо већ слушали раније у немачком сабору, а сад не могу да задрже свој бес. Просто су полудели. Не каже бадава српска пословица: Кога Бог хоће да убије, узме му памет.

И ко је год пратио политику Немачке у последње време, тај се могао уверити, да је Немачкој постала тесна њена кожа и да ће ова струја, која влада у њој, довести је до тешког судара. И ако у том судару победи, онда тек неће више знати шта ће. И крај ће јој бити онај, који је био свима оним државама, које је обувела болест, да су прве и да је њима дозвољено све. Тешко да још нећемо гледати и Вилхелма II. или III. или како ће се већ звати, како као оно Александар Велики бега на чамцу преко каквог Хелеспонта, или као какав Бонапарта на саоницама преко каквих степа...

Било је некада мишљења, да је само Вилхелм II. овако енергичан и кочоперан. Али не! Не лежи ово само у његовој природи; у њему је оличен онај дух, који данас влада у Немачкој, у њему избија оно, што већ хоће тамо носом да пара небо.

Видимо — болест и то епидемичку. Али као што нам историја сведочи, било је те болести и код других држава и народа, па ако нису пропали они су се и излечили. Па догодиће се то и — Немачкој.

Нови Сад, 4. јануара

У ствари завода св. Јеронима. Највиши суд у Ватикану, римска курија, донела је своје коначно решење о питању завода св. Јеронима. По том решењу у бревеју од 1. августа прошле године, требао је да се именује не само хрватски, већ и српски народ. Уједно је ватиканска римска курија решила, да барском митрополиту (надбискупу) припада титула: „Примас Србије“. Овим је једном коначно решено и питање о заводу св. Јеронима, у коме су се Хрвати тако небратски и неумесно држали. Ватиканска курија није ни могла друго решење донети а да се љуто не огреши о свако право и правицу.

Нови Сад, 4. јануара.

Католички конгрес. У прошлој седници католичког конгреса, говорио је кардинал Лоринц Шлаух. Он је говорио у име епископата врло кратко и изјавио је ово: Католички епископат остаје при ономе, што је поднео написмено одбору 27 морице. Држећи се и на даље тога, усвојиће у начелу и нов нацрт одбора 27-морице. И ући ће у специјалну расправу с надом, да ће бити могуће изменути појединости у правцу, који ће омогућити да се оствари автономија.

После ове изјаве стоји ствар овако. Већина конгреса ће по свој прилици ући у специјалну дебату. Али ако влада не попусти, већина конгреса неће пристати на све оно, што влада хоће. Прелом је дакле — одгођен.

Политички преглед.

Стара Србија. Из Приштине пишу „Г. Српства“: Данас овде стиже депеша да је царском ирадом помилован прота Стеван Костић, намесник митрополитски у Призрену. Већ неколико месеци, како је прота отеран из Призрена у Скопље, где му је судио кривични суд. Кад се на крају крајева увидело, да су сви докази о кривици његовој потпуно ништавни, онда се пришло средству, ком Турци у оваком случају прилазе — и прота је помилован. Овако се исто чинило и са вучитрнским учитељима, кад је јасно сваком било да кривица њихова не постоји, да би се решењем судским испоставило, да су криве саме власти па онда, да би се углед турских власти сачувао, пришло се амнестији; учитељи су и даље прогоњени а власт је сачувала

ПОДЛИСТАК.

ТЕШКО СВУДА СВОМЕ БЕЗ СВОЈЕГА.

НАПИСАО А. ЧЕХОВ.

С руског: *Милован.*

(Свршетак.)

И Николај Сергјеић уђе унутра, па стане код врата. Гледа тужно, а нос му се свесјаје од црвенила. Мора да је после ручка добро наквасио своје грло, јер то му се видело и по ходу и по »подобију«.

— А шта радите ви? — питао је, показујући на котарицу.

— Спремам се. Опростите ми Николаје Сергјеићу, али ја не могу и даље остати у вашој кући, јер ме је дубоко увредило ово гадно сумњичење!

— Ја вас разумем... Али, мислим, да ипак немате право... А ево зашто: Оно је истина, да су вам испреметали све ствари — та знате већ какви су... Али шта то шкоди вама? Ваша част тиме ипак није повређена.

Али Машинка је само ћутала и даље се спремала.

А Николај Сергјеић је сукао бркове и премишљао, шта би још могао да рече паметно, па онда муцајући продужи:

— Дабогме!... Ја знам, ја разумем... Али ви опет не треба да узмете то тако на срце. Та, ви добро знате, како је моја жена нервозна, па стога не треба бити према њој тако строг...

Али Машинка ћутала.

— Ну, ако се ви, госпођице, тако налазите увређени — продужи Николај Сергјеић — онда не марим.. и молим вас за опроштење. Опростите ми, молим вас.

Али Машинка не одговори ништа, но се још већма наже над котарицом. Та, ова пијандура, овај неодлучни човек, он је и онако само пети точак у колима. Та сви у кући знају, да он живи само од милости, па га ни чељад нису узимала ни у шта. Зато ни његова молба за опроштење није вредила ништа.

— Хм... ви ћутите, госпођице? Ви нисте ни тиме задовољни? Е, онда не марим, и молим вас за опроштење и у име моје жене... Она се веома ружно владала према вама... признајем...

И Николај Сергјеић ступи за неколико корака напред. За тим уздахне и продужи:

— Шта желите још? Зар да вам рекнем баш све, што ми је на срцу? Зар да ме савест гризе?

— Та, ја добро знам, да ви нисте криви ничему, Николаје Сергјеићу — рече Машинка и укочено погледа домаћина својим исплаканим очима — Ви немате зашто бојати се, е ће вас гристи савест.

— Па, дабогме... Али немојте ви зато да одете. Ја вас молим, врло вас лепо молим!

Али Машинка је само вртила главом. А Николај Сергјеић стао крај прозора, па добује прстима по окну.

— Та баш за мене је страшно ово неспоразумљење — рече он. — Хоћете ли, дакле, да паднем на колена ту пред вама? Шта? Увредили су вам понос. И ви зато плачете и зато хоћете да одете. Али и ја имам поноса, а ви опет не вермате мој понос. Или сте ради, да вам кажем и оно, што не бих рекао ни попу при исповести. Зар да признам и оно, што не би признао ни на свом самртном часу?

Но Машинка ћути.

— Ја сам украо иглу моје жене — рече Николај Сергјеић брзо. — Но, јесте ли сад задовољни са мном? Да... ја сам је украо... Али, наравно, ја се надам, да ћете ви чувати ту тајну.. Ја вас молим, тако вам Бага... Не мојте казивати никоме ништа о томе....

Задивљена и уплашена спремала је Машинка и даље своје ствари. И при том се тако журила, да је хаљине своје просто умотавала у гужву и тако их смештала, само да буде преготова. А сад, кад је Николај Сергјеић признао, е је он иглу украо, није хтела да остане ни за часак. И сад се чудила, како је у овој кући могла и до сад боравити.

— Не чудите се томе — рече Николај Сергјеић после, кратке почивке. Стара је то ствар, која бива увек нова! Мени треба новаца, а жена ми неда. Кућу ову и цело наше имање

свој углед. Тако је исто и са протом. Њега је Џемал-беј приштински мутесарив пошто по то хтео да уклони из Призрена. Ствара о му кривице, али увек на штету своју. Најзад га је оптужио за велеиздају; тужио га је да је прибирао податке о бројну стању војске турске на граници српској, и све на основу писма упућеног проти Стевану. Првостепени суд био је пустио проту испод суђења, но то је Џемал беја само више распалило. Тако је дошла у Скопље протина ствар по ново. Али кад и апелациони суд није могао наћи кривице у овом, онда се морало прибећи, амнестији; али с тим, да се више не бави прота пропагандом у оним странама. То је у осталом и хтео Џемал-беј, њему је прота био велики Србин пун ауторитета, и за то је опасан, требало га је уништити.

Сабор Хрватске и Славоније. Сабор Хрватске и Славоније отпочео је поново своја саветовања. У седници од четвртка био је на дневном реду државни прорачун. Референт Егерсдорфер говори о узроцима економског застоја у држави. Покушава да побије наводе опозиције, као да је сразмер између државних прихода и издатака неповољнији. Из извештаја се види, да су приходи земље порасли на 17 милијуна и 205 хиљада круна. По томе су већи од лањских прихода. Расходи су такођер већи, и ове године су порасли са скоро једним милионом круна. У даљем свом говору устаје против већ спремљеног поравнања између Угарске и Хрватске и Славоније и тврди, да ново поравнање треба да буде боље. Ако формално право и говори у прилог Угарске, на основу стварног права Хрватска и Славонија треба да добију више повластица но до сад. У име опозиције говори др. Брешћенски Међу осталим тражи да се одбије прорачун и због неповерења који постоји против владе. Тиме је и седница закључена.

Нова Селандија против Немачке. Новоселандијски министар-председник држао је у Велингтону говор и изнео своје огорчење, што са немачке стране окривљују енглеске војнике због њиховог поступка у јужној Африци. Он није до душе за крајње мере које су предложене, да се на име бојкотира сва роба која долази из Немачке. Али је додао уједно, да ће Нова Селандија морати увести диференционалан цол, ако се буду врећали синови Нове Селандије. Немци по свој прилици неће оћутати на ову претњу.

Питање Пољака у немачком сабору. Прогањање Пољака у Пруској изазвало је и другу бурну седницу у немачком сабору. Посланик Киндлер (слободоумне народне странке) препоручује влади, да очува онај достојан мир и према Пољацима у земљи, који је умела да покаже према Пољацима на страни, за време последњих догађаја у Галицији и Варшави. Влада има до душе право да одреди наставни језик, или да ли се тиме задобија једно велико племе, то је најглавније питање. Изузетне мере постизавају увек противност и за то су он и његова странка против њих. Уједно су против тога, да се Пољаци ограничавају при куповању добра и земље и да се Пољаци задржавају под војном заставом и трећу годину. Станди, (слободоуман конзервативаац) наводи да Немци не воле изузетне законе. Немци хоће помирење, и влада несме то да им онемогући. И његова странка нема ништа против, да Пољаци постану пуноправни држављани, али да то буду не само по закону, већ и битно. Министар правде Шејштет, брани судије од прекора, као да су се они ставили у службу политике. Пољске мајке у Врешену су криве томе што своју децу нису подсетиле на заповест послушности према властима. Пољак Шредер одлучно износи, да сви говори у сабору нису кадри збрисати права Пољака. Позива се на природно право, на свечано дата обећања пруских краљева, на уговоре, и напомиње, како су и Пољаци за величину Немачке на бојном пољу жртвовали и своје благо и своју крв. Немци ће доживети да ће Пољаци поред своје чврсте животне снаге за 25 година и на економном пољу водити главну реч. Бизмарк је због Пољака морао ићи у Каносу, па то ће морати учинити и данашња политика. Министар просвете Штут износи како је потпуно омануо онај рецепт, да се помирење постигне тиме, што се у пољским основним школама оставила пољска настава. Пољаци су рекли, ко у пољске крајеве дође, мора постати Пољак. И влада ће се те изреке чврсто држати: „Ко у Немачку дође, мора постати Немац“. Озе неоправдане речи министра просвете изазвале су у многих бурно негодовање, но за то у претераних Немаца бурно допадање. Седница је после овога закључена. Нема сумње да ће трење са Пољацима сада постати још жешћим и да ће се борба из сабора пренети и на улицу.

Изгреди у Шпанији. У Шпанији не скидају се са дневног реда изгреди. Позната је уличка борба против језуита а познати су и раднички изгреди. Радничка се немири удвојила последњих дана. У Барцелони су радници наоружани штаповима, ножевима и револверима продрли у фабрике, и разорили машине а узнели радничко оруђе. Гарда је пуцала на изгреднике. Радници су закључили да продуже штрајковање и рачунају да ће са потпором са стране моћи истрајати у штрајку 6 месеци. Поседници фабрика обратили су се једном окружницом на сенаторе, посланике и полицију. У окружници веле да се последњи пут позивају на уваћавност радника. Додају, да ће сутра поново отворити фабрике, да ће тражити од радника да раде само 10 часова и залажу реч, да ће саслушати и остварити све праведне жеље радника. Али ако штрајк при свем том буде и даље трајао, они ће фабрике затворити, иселити се и потражити заштиту иностранства.

Како је труло стање у Шпанији види се и по томе, да је у Сансебастијању дошло до крвавих изгреда и због тога, што су забрањене игре с бикови. Огорчена светина излупала је камењем општинску кућу и многе друге приватне зграде. Жандармерију и војнике, дочекао је оргочен народ кишом од каменица. Ови су пуцали, те су многи рањени а врло многи позатварани. Огорчење у народу је врло велико.

Рат између Енглеске и Транзвала. Из Лондона и из Хага стижу вести, да се ради на миру. Низоземска влада са низоземском краљицом на челу отпочела је преговоре. Из Лондона јављају како се тамо бавио низоземски министар-председник и како се саветовао не само са Солсберијем, Ландсовном и Чемберленом, већ и са многим меродавним државницима Енглеске. О исходу тих преговора није у јавности ништа познато. Енглески владини листови су међу тим брже боље пожурили да истакну, како енглеска влада није покренула ово саветовање. Низоземски министар-председник је дошао у Лондон из својих побуда, своје владе и своје краљице. Намера му је била, да проучи, под каквим би се условима могао учинити крај јужно-афричком рату и склопити частан мир. — Из Хага јављају, како низоземска влада поверљиво преговара са бурским вођама о томе, како да се рату учини крај. — Краљица Вилма се лично прима за посредника. То је све, што се зна о раду за мир.

Енглески краљ је држао смотру над 1300 војника гарде, који ће се за дан два кренути за јужну Африку. У беседи својој упућеној њима изразио је своје надање, да ће се рату што пре учинити крај.

Са бојишта јављају, да се храбри вођа Девет са својом војском налази северно од Линдлеја. Од куда је већ брже боље могао прикупити своју војску, кад је дан два пре морао ноћу на коли у брзом бегству да тражи спаса?! Види се колико је истинита била та вест.

Из Реке (Флјуме) јављају, да ће још овог месеца стићи тамо 6 великих енглеских бродова, да укрцају и однесу 4000 коња за јужну Африку.

Српско народно позориште.

У недељу, 30. децембра, приказала нам је дружина српског народног позоришта »Слободарку«. Награђена драма у 5 чинова, с певањем, написао Манојло Ђорђевић Призренац за позорницу удесио А Хаџић, музика Х. Дубека. — Редитељ Динић.

Садржај овог дела познат је, приказ је у главном био добар. Г. Барјактаровић приказао је Бранка Мркојевића сина изгнаног војводе Бошка, као гост. Приказ му је био у главном добар. Изгледа нам да је погрешка, што је скоро непрестанце свој и онако звучан и јасан глас, снажно употребљавао. Врло је добар био кад се одао да је син неправедно прогнаног војводе Бошка, а врло је добар био и онда, кад је увидео да је домовина у опасности, те заборавља на своју крвну освету, рад које је и дошао, и мири се са својим највећим непријатељем Јанком Ђурашковићем. Гђ. Лукићка приказала нам је Стојану, јединицу ћерку Митрићеву. Слободарку врло лепо. Видело се, да је ово једна од најмилијих улога гђе Лукићке, са којом је она увек пожњела потпун успех и признање. Г Ружић је приказао Арслана Јусуфа пашу на граду Жабљаку, са пуно воље и мара. Више није ни потребно рећи. Г. Спасић нам је врло лепо приказао сердара Јанка Ђурашковића. Младог, заљубљеног, мудрог, плаховитог и пуног родољубља црногорског кољеновића. Г. Васиљевић нам је са потпуним успехом приказао сердара Срђу, човека даровита, но кога је завист и жудња за влашћу одвела да постане издајица и служи непријатељу против своје рођене отаџбине. Но сустиже га заслужена казна, јер га убија турско олово. Ово су од главнијих улога. И остале мање улоге приказане су врло добро. Доста је да споменемо да су биле у рукама г. г. Лукића, Динића, Николића и других. Гђа Спасићка је и својом малом улогом и својом кратком песмом потпуно задовољила. б.

*

У четвртак 3. јануара гледасмо: **Роман сиромашног младића.** Позоришна игра у 5 чинова, с предигром. Написао Октав Феље. Превео Светозар Савковић.

Роман на позорници? Бр! Као кад читате историјска документа — у песми. Па још какав је ово »роман сиромашног младића«. Све сама паприка, со, бибер, сенеф. Зготовите од тога јело, па да видите може ли се то лако сварити.

стекао је мој отац! Све је то моје! Па и та игла је моје матере . . . . Она ми отела све. Али ја се зато не свађам с њоме, а то, ваљда, и ви одобравате. Ја вас, дакле, преклињем, да опростите и останете овде. Tout comprendre c' est tout. Не мојте одлазити . . . останите овде . . . paretonner

— Не ћу да останем! — рече Машинка одлучно.

— Е, онда, нек вам је богом просто! — уздану Николај Сергјеић и седе на столичицу крај корпе. — Искрено да кажем, волим оне, који се још могу да нађу увређени и који умеју мрзити и презирати. Могао бих целог свог века седети овако крај вас и гледати у то ваше од љутине зажарено лице . . . Дакле баш не ћете да останете? У осталом, ја вас разумем и зато вас уважавам . . . Не можете ви друкчије ни чинити . . . дакако . . . Али и благо вама! . . . Али мени! . . . Бррр! Не смем ни коракнути из ове своје тавнице. Како ли бих волео отићи на које од наших добара, али свуд су понамештане уходе моје жене . . . управници, чувари . . . да их ђаво носи! Кад ја дам упрегнути коње у кола, они испрегну. Не смем пецати рибу, не смем ићи у лов, не смем ништа!

— Николаје Сергјеићу! — зачу се глас Федосје Васиљевне из гостинске собе. — Лизо, зови господина!

— Дакле, не ћете остати? — питао је опет Николај Сергјеић. — А како би то добро било, кад би остали! У вече бих долазио вами . . . па бисмо се лепо разговарали! Но? . . . Хоћете ли остати? . . . Та ако ви одете одавде, онда не ће бити у целој кући једног божијег лица, у које ћу моћи радо погледати . . . Та, то је страшно!

Али бледи и надерани Николај Сергјеић бадава је говорио и узалуд молио. Машинка је сваки пут само махала главом и након једног сахата беше већ на путу својим родитељима

Ту ветар носи писма са стола, па та писма после играју важну улогу; ту се случајно састају у напуштеној кули он и она; ту их пред саму ноћ случајно затварају; ту он скаче у најстрашнију провалију; ту он скаче у воду да спасе просјаковог кера (замислите каква великодушност) ту се бацају важни документи у ватру, али не догору; ту има једном речи толико романтике и паприке, да би од тог зачина било доста бар за 10 драме.

Све је тако неприродно и утегнуто и намештено, да гледалац на крају комада мора постати нервозан. Шта ће нам то на позорници?

За глумце има неколико благодарних улога. Лукић је играо Ларока у истини уметнички. Имао је да каже само неколико речи, али је требао да покаже старца кога мучи и болест и савест. Оно, како је ишао и дрктао у целом телу, како је приказао грчевите нападе, па и умирање, беше класички. С овом улогом могао би се приказати, ма на којој позорници.

И гђа Марковићка играла је Маргиту врло природно и лепо. — А Душан Барјактаровић гостовао је по трећи пут, сада у улози Максима Одијота. Већ овакав, какав је сад, спадао би у боље снаге нашег народног позоришта. То је доказао и овог вачера. Но ми не уживасмо толико у њему због оног, какав је сад, но још више због оног, какав би могао бити. То је глумац, који има врло лепе будућности. Он је потребан нашем народном позоришту. Што данас још често избија на њему сиромашка школа малих путујућих друштава, то нас не буни; јер је имао и врло лепих призора, из којих се види јасно његов јаки глумачки дар. А ван тога доноси на позорницу угледну особу, пријатан и звонак орган, марљивост и одушевљење . . .

Но било би девето чудо, кад би према нашим приликама био ангажован. По свој прилици: неће нам бити потребан, бар за сад. А после — видеће се.

Још је неко побрао лаворике овог вечера. То је мали Л. Бакаловић у повећој улози пастирчета. Играо је заиста красно и ако је ова улога тешка за децу, те је обично играју млађе глумице. Изненађена публика тапшала му је живо и извала га је, као и гђу Марковићку, Лукића и Барјактаровића.

Целина је била добра. Васиљевић, Душановић, Николић, Стефановић и Виловац, учинили су од мањих улога све што се могло учинити. А исто тако гђа Васиљевићка, Вујићка, Тодосићка, Матејићка и Николићка. Виловац једва да има кад год по неколико речи, а овог је вечера показао, да би се могло покушати с њим и у мало већим улогама. —а.

Загреб, 3. јануара.

„Хрватска опозиција“. Под овим именом створена је јуче нова странка из „неодвисне“ народне странке (Обзораша) и из странке права (нечистих). Сазваће се још у току ове године скупштина, која ће коначно одредити име странке. Странка стоји на основи заједничког програма од 1894. године. Све је у томе, што се савез две странке претворио у стапање, фузију. Ова фузија треба да се протегне на Далмацију и Истрију.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком 1902. год. ступила је „Застава“ у 37. годину свога излажења, која **излази 6 пута недељно**, а то је сваки дан осим понедеоника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Надамо се, да ће пријатељи овог листа и пријатељи радикалне странке озбиљно узети ову ствар.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ **народне бројеве од петка**. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње, а на три месеца 1 круна**.

Иначе је цена „Заставе“ 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец. Поједини бројеви стају 10 потура.

Поштов. претплатницима „Заставе“, који се код нас уједно претплате на „Невен“ и „Српску Домају“, рачунаћемо за сва три листа 40 круна годишње (у место 42 круне.) Претплата се шаље најлакше поштанском упутницом.

У Новом Саду, почетком јануара 1902.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Вести из места и са стране.

Српска учитељска новчана задруга. Јуче, у четвртак, био је збор Срба учитеља из карловачке митрополије, којем је био смер: Оснивање српске учитељске новчане задруге. На збору том је било учитеља и учитељица из Н. Сада, даље из Земуна, Руме, Чуруга, Турије, Ст. Бечеја, Парага, Пироша, Кулпина, Силбаша, Ђурђева, Мошорина и других места. Осим тога су многи, из разних крајева, изјавили свој пристанак писмено, јер нису могли доћи. — Збор је отворио најстарији члан по годинама, г. Радослав Хорват, а после тога је на његов предлог изабран за председника: г. Вељко Петровић из Земуна и г. Жарко Благојевић из Н. Сада за перовођу. Известилац је био г. Мита Ђорђевић, учитељ више дев. школе новосадске. При расправи о правилима у опште, учествовало је више говорника: Гавра Путник, учит. из Руме, Ђока Милић из Н. Сада, К. Миловановић из Н. Сада, Ђоља Михајловић из Н. Сада, Аркадије Варађанин из Н. Сада, Јов. Михајловић из Ст. Бечеја и после исцрпног расправљања примљен је предложен нацрт за подлогу посебне расправе. А у специјалној расправи примљени су скоро сви §§. према предлогу а само код неких је примљена измена или допуна. Најважније су пак измене, да ће се према предлогу Гавре Путника, уплаћивати годишња уплата од 24 круна за три године и онда престаје уплата, а коло траје до навршене пете године. Међу тим 4. године има се отворити ново коло и тако даље. Задруга ће почети да ради чим се скупи 200 деоница, односно чим фирма задруге буде према трговачком закону протоколисана. Изабран је ужи одбор, који има целу ствар да спроведе Уједно привремени одбор има издати проглас за упис деоница којем је установљен рок за 1. март о. г. по рим. кал. — Наз завршетку су прочитани брзојавни и писмени поздрави, који су стигли из: Баје, Мола, Пакраца, Д. Сечуја, Б. Фелдварца, Босута, Батање, Обровца, Сентомаша, Сомбора, Сенте и др. места.

Јавно мнење против Енглеза. У пркос енглеској строгој цензури, у пркос лажним извештајима енглеске владе време је проказало сву енглеску нечовечност, свирепост и дивљаштво у јужној Африци. И хладне дипломате европске нису могле према свему томе остати равнодушне, те тако и дође онај судар између Чемберлена, колонијалног министра Енглеске и државног канцелара Немачке Билова. Тај судар још није свршен, а појављују се већ и други. Цео поштен свет и слободно јавно мнење већ су јавно устали против злочина енглеских војника. И у самој Енглеској већ је доста јака струја која се гнуша тог дивљаштва, а та струја сваког дана све је јача. Сада се у милионе примерака растурује по свету једна књижица, која износи сва она чуда и зверства, која чине енглески војници у јужној Африци. Та се књижица у стотинама хиљада примерака растурује и по самој Енглеској. Она у првом реду устаје против Чемберлена, као главног виновника свију ових зала. Проклиње га страшном клетвом као убицу деце и жена и међу осталим износи ове истините редове: Који је тај човек, који је по сред хришћанске цивилизације, и пошто је свет 19 столећа живео под окриљем јеванђеља, бацио нас у време незнабожачког варварства, када је пожуда за златом и необузданом самовлашћу испуњавала свет крвопролићем, отимачином и разорањем? То је убица жена и деце. Он је створио ужасне оборе, ова грозна жива гробља, где смрт држи своју страшну жетву потпомогнута глађу, природним непогодама, епиделијама, болестима сваке сврсте, телесним и душевним мукама и сваком оскудицом? То је убица жена и деце. Ко може неорошеним очима да гледа очајање матера која у тим ужасним затворима узалуд покушавају да отргну своју децу грозној смрти. Ова стаба, невина створења немогу да спасу ни уздаси ни пољупци матера и она хиљадама умиру у мукама? Све то чини убица жена и деце. Чим је дао заповест да се заробљеници ратни убијају, и којих је једини грех, што су своју земљу више волели но свој живот. Ко трпи, да енглески војници бурске жене, којих су се онако свирепо докопали, на силу међу испред убојне линије, па за тим иза овог живог бедема пуцају, а јадне жене излажу олову њихових очева, мужева и браћа? То чини убица жена и деце.

Ко нови Херодес, те слаб да јунаке бурског народа победи; хладно одлучује, да ли ће пре својој мети тако доћи, ако целу бурску расу погану истреби, убијајући јој постепено млади нараштај, који би временом могао устати на оружје за отаџбину и слободу? То чини убица жена и деце. Чим је себи осигурао место међу великим злочинцима, од којих се свет са гнушањем окреће и на које у част човечанску треба бацити копрену заборавности? То је онај, који је проклет од свију народа који је срамна мрља Енглеске. То је убица жена и деце. То је Чемберлен.

Парастос. Српска православна црквено-школска општина новосадска даваће парастос неумрлим добротворима народним Јовану и Марији Трандафил о св. Јовану 7. (20.) јануара 1902. после св. службе божије у св. Николајевској цркви.

Велика несрећа у Брикским рудокопима. О грдној несрећи која се догодила у Чешкој у рудокопима Брикса јављају ово: Раденици су већ пређе приметили у окну Јупитрову, да је окно немирно. Кад и кад чула се подземна хука, која је за неко време престајала па се опет појављала. И како је то био знак да се подземне воде пољуљале, главни инжињер Бундер учинио је све сходне мере, да би се случајна несрећа избегла. Али све те мере беху слабе, јер је вода са таком силом продрла у окно, да се томе слично до сада још није догодило. Чувар, који се срећом избавио прича: како је на крају окна чуо неко хујање. Одмах је знао да је вода продрла у окно, на све стране дао је одмах знаке за спасавање и као без душе појурио је и сам, да се спасе, према машини, која увози и извози раденике у окно. Њему су следовали многи раденици. Но вода је таковом снагом продрла унутра, да је покрет и притисак ваздуха угасио многим раденицима лампе, те су ови по мраку тражили да се докопају излаза но многи се помели, попадали, а кад су устали, да поново беже, већ је било касно. На први знак опасности главни инжињер појурио је у окно и спасао је девет раденика. Када се по трећи пут сишао ухватише га вали нове набујале воде, те и он нађе у њима свој гроб. При тој несрећи погинуше 31 ожењен човек, 12 нежењених и један удовац. 84 деце мале осташе без родитеља, а међу њима их је 14 испод једне године. Сам краљ је наредио да се несрећној деци и женама изјави његово саучешће и да им се даде из његове благајне 10.000 круна.

Убиство писмоноше с новци. У Клужу се десио овај грозан случај: Две покварене душе, два пропала млада човека, која нису марили за рад изнајмили су приземан стан у кући, која је лежала у једној од најживљих улица. За тим су предали на пошту сами на своје име 2 круне. Сутра дан су спремни чекали писмоношу да дође и новац им донесе. Кад је овај ушао, и почео отварати торбу, да им даде две круне, они га нападоше. Писмоноша се упорно бранио, на што га један снажно лупи сикиром по глави. Писмоноша јаукну и стропошта се на земљу. Но тај јаук чули су укућани и људи на улици, појурише унутра и видише ужасну слику. Писмоноша сав крвав лежи на поду, новци просути по патосу, а она двојица узверени и бледи. Одмах их везаше и предаше суду. Ту су и један и други признали све. Код писмоноше је било 12.000 круна, но све је нађено, јер грешници не имаше кад новац да сакрију.

Време. По метеоролошком заводу у Будимпешти очекивати је јаке северо-западне ветрове и местице падање, но блажије време.

Вода. И Дунав и Сава и Тиса расту.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 4. јануара.

Беч, На позив председника министарства, било је читава два сахата договарања са Чесима у погледу излагањења начина за поравнање. У случају поравнања биће конференција.

Лондон. У престоној беседи, којом је отворен парламент, изриче се жаљење, што рат у Јужној Африци још није довршен, и ако је за целокупну енглеску операцију било повољних положаја. Војници су на своју штету поступали човечански са непријатељем. А то заслужује само похвалу.

Трговина.

НОВИ САД, 4. јануара 1902. год. Пшеница прва квалитетна фор. 8·70—— н. Пшеница средња фор 8·40—50 н. Пшеница лакша роба фор. 8·20—30 н Наполица ф. 7·30 н. Јечам фор. 5·60—70— новч Зоб фор. 7·10—20 нов. — Кукуруз у зрну фор. 4·60—70 н.

Маст 48 фор. Сланина сува 48 фор. дебела пушена 48 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	35—36 нов.	живе
„ средњи . .	33—34 нов.	мере
„ лаки . . .	30—32 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	32—35 нов. по клгр.
Јагањци	—— по пару фор.
Овци .	8—16 по пару фор.

Стање воде под Новим Садом.

3. јануара било је	2·96 мет.
4. јануара било је	2·98 мет.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

1. јануара.

Поред добре понуде и добре тражње, цена је остала стара. Продато је на 32.000 метарских центи.

Пшеница банатска, нова, квалитетна по хектолитру од 76· до 80· цене од 50 килограма од 8 кр. 25 пот. до 9 кр. 25 п. потиска нова, квалитетна по хектолитру од 76 до 79 цена од 50 килограма од 9 кр. — пот. до 9 кр. 40 п.; пештанска, нова, квалитетна по хект. од 75 до 80, цена од 50 килограма од 8 кр. 95 пот. до 9 кр. 30 п.; бачка, нова квал. по хкл. од 76 до 79, цена од 50 кр. од 9 кр. 05 п до 9 кр. 30 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 7 кр. 15 п. до 7 кр. 40 пот

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 75 п. до 6 кр. 20 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 7 кр. 25 п. до 7 кр. 40 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 4 кр. 75 п. до 4 кр. 85 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 12 кр. 50 пот. до 12 кр 75 пот.

Проја, од 4 кр. 50 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 52 кр. 75 п. до 53 кр. — п.

Сланина, 50 кгр. 42 кр. — п. до 42 к. 50 п.; сушена — кр. пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. — кр. — п. до — кр. — п. српски пекмез — кр. — п. до — кр. — п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 38 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 02 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	119 кр. 70 п
Угарска крунска рента	95 кр. 30 п.
Аустријска златна рента	120 кр. 50 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 17 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 25 п.

Јавна захвала.

У великој тузи за изгубљеним супругом, родитељем и дедом

СТЕВАНОМ СТАНИШИЋЕМ

који у својој 78. години замени овај свет бољим, притекоше нам сродници, пријатељи и познаници да с нама поделе тугу, а тиме дадоше мелема тешко ојађеном срцу и у неколико ублажише нам преголеми бол.

Хвала нека је пречасној господи свештеницима, а на име: г. г. Илији Перкаћанском проти и Влајку Станисављевићу капелану вуковарском, Лазару Мишићу пароху пачетинском, Милану Јосифовићу опатовачком и Милораду Мијатовићу маримачком који опојаше и до вечне куће испратише, трошне остатке милог нам покојника. Хвала певачима и певачицама српског певачког друштва »Јавора« и његовом коровођи Јовану Волфу. Хвала српској занатлијској задрузи, које чланови, свога члана оснивача до вечне куће однесоше и корпоративно при погребу суделоваше. Хвала одбору српског певачког друштва »Јавора« и његовом председнику Радивоју А. Пауновићу, српској женској задрузи са подпредседницом гђом Павом пл. Рогулић који нам корпоративно изјавише своје саучешће. Па и свима осталима, који, било писмено или усмено, изјавише саучешће нека је и овим изречено хвала.

Хвала свеколиком чиновништу и грађанству вуковарском без разлике вере и народности, хвала и вама вредни ратари, који дођосте у Вуковар да последњи пут видите вашег доброг господара Стеву и да га до вечне куће одпратите.

У Вуковару 1. (14.) јануара 1902.

У име целе родбине

Петар Станишић

18 син.

Српско народно позориште.

Ред позоришних представа.

У недељу, 6. (19). јануара, по трећи пут: **„Васантасена“**. Староиндијска драма у 5 чинова, од индијског краља Чудраке, за позорницу прерадио Е. Пол, с немачког превео М. Р. Поповић. (Да би се могло одговорити жељи оних многих, који до сад нису никако могли добити улазница за прве две представе »Васантасена«, продаваће се за ову представу улазнице већ на три дана унапред у књижарници браће М. Поповића.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

„Рад“, деоничарско друштво за издавање српских књига и новина у Руми, покренуће од нове године лист под натписом:

„Српска Домаја“

лист за забаву и поуку.

Уредник:

Др. Славко Милетић.

„Српска Домаја“ намењена је српској породици. Задатак је овоме листу, да послужи српској просвети, уносећи у српски дом здрава и напредна просветна начела.

„Српска Домаја“ радиће у три главна правца:

I. „Српска Домаја“ пружаће српској породици одабрану и занимљиву забаву. Доносиће разноврсне радове из лепе књижевности, у првом реду изворне, а уз то добре преводе из словенске и стране књижевности.

II. „Српска Домаја“ радиће на васпитној задаћи српске породице, и доносиће у сваком броју поучне чланке о васпитању подмладка у напредном и српском духу.

III. „Српска Домаја“ стараће се о здрављу српских породица. Доносиће чланке из науке о чувању здравља по начелима модерне хигијене.

Ван тога ће „Српска Домаја“ претресати и друштвена питања, која иду у круг српске породице.

Обрађивање свију ових разноврсних предмета, биће поверено стручњацима, који ће се бринути, да пажљиво одаберу све оне најновије тековине на пољу науке и искуства, које се могу корисно применути на наш народни живот; да их прерађене у српском духу унесу у српски дом, те да на тај начин уђе што више нове, свеже крви у наш прилично учмали просветни живот.

Поред старијих већ признатих књижевника, имаће „Српска Домаја“ одушевљених и вредних помагача у своме тешком али благодарном послу и међу омладином, која је у првом реду позвана, да утече у напредном правцу на развитак свога народа.

„Српска Домаја“ излазиће у Новоме Саду сваке недеље у облику и обиму „Школског Одјека“.

Цена је „Српској Домаји“ 8 круна на годину, 2 круне на четврт године. Рукописи се шаљу дру Славку Милетићу у Вршац, а претплата администрацији „Српске Домаје“ у Нови Сад.

Ко жели да му се пошље угледни број „Српске домаје“ који је изишао о Божићу, нека се обрати на администрацију „Српске домаје“ у Нови Сад.

Управа друштва „Рада“ решила је, да претплата на сва три листа: „Заставу“, „Невен“ и „Српску Домају“ стаје укупно годишње 40 круна (место 42 кр.)

Управа друштва „Рада“.

Изашла је из штампе књига:

У чему је ствар?

Ова је књига написана на домаку нашег народно-црквеног сабора. Написао Јаша Томић. Српска штампарија дра Свет. Милетића. На 80 страна. — Цена 40 потура.

У књизи су ови одељци: 1. Прва реч. 2. Шта је то автономија и из чега извире? 3. Наша автономија и државна власт. 4. Борба у крилу наше цркве. 5. Калуђери и манастири. 6. Проневере патријарха Георгија. 7. Тајна последњих сабора. 8. На коју ћемо страну? 9. Завршна реч.

Поруџбине нека се шаљу на госп. Косту Леру у Нови Сад.

ОГЛАСИ.

ТРГОВИНА ШПЕЦЕРАЈА, КОЛОНИЈАЛА, ДЕЛИКАТЕСА, ВИНА И БРАШНА

ЖИВКОВИЋ И ЈОВИЧИЋ

ЗАГРЕБУ

потребују једног старијег и једног млађег помоћника, који су немачком и мађарском језику подпуно вични. Оферти с фотографијом имаће првенство. 12 3—3

Спомоћник

мануфактурне бранже, изврстан продавац, добар аранжер излога, који говори српски, немачки и мађарски, може наступити место 1. или 15. фебруара о. г. Оферте са означењем плате и досадање кондиције треба управити на

Леополда Абрахама

1—2 17 у Винковци.

Коме треба **шегрт шпецерајске струке**, који је учио ту струку годину дана, може се обратити у администрацији „Заставе.“

Законом заштићена

ФРАНЦОВА **РАКИЈА**

апотекара ВЕРТЕША

има при употреби најбољега дејства. Због своје безусловне чистоте је пре свега згодна и за унутарњу и спољашњу употребу, а нарочито за тако омиљену масажу. Са ванредним се успехом употребљује против гихта, реуме и назеба, даље код уганутости, узетости, запаљења, за јачање коже на глави и за прање уста; унутарња употреба за грчеве у стомаку, главобољу, несвестицу и т. д. Неопходно потребно за војнике, ловце, туристе, писмоноше и у опће за оне, који много пешаче. Право је само под овом заштитном марком. — Једно стакло 30 пот., 1 круна и 2 круне Може се добити у апотекама и дрогеријама, а у Новоме Саду код: Емер. Дицгена синова, Ђорђа Фукса, Стев. Хорвата, Карла Клајна, Оскара Клајна, Николе Костића, К Либмана. Браће Мирилова, С. Розенблита, Браће Вагнера, Стев. Винклера, Јов. Војтовића, Љубе Стефановића и сина, као и онде, где се виде плакати са овом заштитном марком и директно код

4—13 755 L. Vértes, Adler-Apotheke, Lugos Nro 470.

Грађанско стрељачко друштво слоб. кр. вароши Новога Сада.

Основано 1790. **ПОЗИВ** *Основано 1790.*

НА

IV. редовну главну скупштину

која ће се одржати у недељу 2. фебруара 1902. године у 3 сата после подне

У ВЕЛИКОЈ САЛИ СТРЕЉАЧКЕ ЗГРАДЕ.

Нови Сад, 18. јануара 1902. год **Стрељачка поглавница.**

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор 2 члана за оверовљење скупштинског записника.
2. Прочитање годишњег извештаја.
3. Извештај прегледача рачуна.
4. Избор другог подстрељара.
5. Избор барјактара.
6. Избор једног четника.
7. Предлози.

16 1—3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.